

HARTIMI I TEKSTEVE NË FUSHËN E GJUHËS SË HUAJ PËR QËLLIME SPECIFIKE – PROBLEMATIKA DHE SFIDA

Dr. Edlira Papavangjeli

Fakulteti i Shkencave Sociale, Universiteti i Tiranës

E-mail: edlira.papavangjeli@unitir.edu.al

Dr. Jola Bojaxhi

Qendra e Gjuhëve të Huaja,

Fakulteti i Inxhinierisë Matematike dhe Fizike,

Universiteti Politeknik i Tiranës

E-mail: j.bojaxhi@fimif.edu.al

Prof. Dr. Silvana Shehu (Vishkurti)

Qendra e Gjuhëve të Huaja,

Fakulteti i Inxhinierisë Matematike dhe Fizike,

Universiteti Politeknik i Tiranës

E-mail: s.vishkurti@fimif.edu.al

PËRMBLEDHJE

Ky punim synon të nxjerrë në pah rolin e pazëvendësueshëm dhe kompleks që luan mësuesi për një proces efikas të mësimdhënies/nxënies në gjuhë të huaj. Duhet theksuar se përmbajtja e teksteve të gjuhëve të huaja pasqyron kohën në të cilën ato janë hartuar. Për këtë arsye, ajo shpreh domosdoshmërinë e përditësimit të punimeve të tilla në mënyrë të vazhduar. Hipoteza që ne shtrojmë është se ndërthurja e teksteve të gatshme me ato të hartuara nga mësuesi krijon mundësinë e përditësimeve të përmbajtjes si dhe kombinimin e strategjive të mësimdhënies/të nxënies gjë që çon në një përvetësim më aktiv dhe dobiprurës të gjuhës.

Fokusi i këtij artikulli është që të sjellë, nëpërmjet një analizë krahasuese të metodave të para viteve '90, studimin e tyre si vlerë e shtuar për mësimdhënien në gjuhën profesionale, nëpërmjet ndërthurjes së aspekteve historike me ato bashkëkohore. Analiza është cilësore dhe fokusohet në analizën e përmbajtjes së teksteve shkollore që i drejtohen një publiku profesional.

Konkluzionet theksojnë ndërtimin e një kurrikule sipas qasjes aktive, duke kombinuar tekstet ekzistuese me ato të hartuara nga mësuesi. Ato nënvizojnë faktin se procesi mësimdhënies/nxënies ndërtohet në funksion të nevojave të studentëve, duke hartuar kështu një përmbajtje të kombinuar me strategji të ndryshme që edukojnë një përvetësim të pavarur të gjuhës së huaj.

Fjalët çelës: studim kurrikular, hartimi i teksteve shkollore, didaktika e gjuhës së huaj për qëllime profesionale, veprimtari gjuhësore.

ABSTRACT

This paper aims to emphasise the irreplaceable and complex role of the teacher in an efficient foreign language teaching and learning process. It is important to note that the content of foreign language textbooks reflects the time in which they were compiled. For this reason, such works must be updated continuously. Our hypothesis is that combining ready-made textbooks with those compiled by the teacher enables content to be updated and teaching/learning strategies to be combined, leading to more active and beneficial language acquisition.

This article focuses on the added value of studying pre-90s methods for teaching professional language, through a comparative analysis of historical and contemporary aspects. The qualitative analysis focuses on the content of textbooks aimed at a professional audience.

The study employs a qualitative analysis, concentrating on the content of textbooks. The conclusions emphasize the importance of an active approach to curriculum development - combining existing texts with teacher-created content – to foster a teaching/learning process tailored to students' needs. This approach promotes the use of varied strategies that support independent and effective foreign language acquisition.

Keywords: curriculum studies; textbook design; foreign language teaching for professional purposes; language activities.

Hyrje

Zhvillimet që ka përjetuar shoqëria shqiptare gjatë dy dekadave të fundit si edhe hapja e vendit ndaj botës, kanë pasur një ndikim të fortë në përmbajtjen dhe strukturën e përgjithshme të zhvillimit tëarsimit të lartë në Shqipëri. Mësimi i gjuhëve të huaja nuk mund t'i shpëtonte kësaj reforme globale. Ndikimi i zbatimit të procesit të Bolonjës, që prej shtatorit të vitit 2001, në rishikimin e kurrikulave me synimin për të siguruar një cilësi sa më të lartë si dhe një lëvizshmëri më të madhe të studentëve, u reflektua edhe në mënyrën e mësimdhënies/nxënies së gjuhëve të huaja.

Dobia e mësimi të gjuhëve të huaja në këtë periudhë, sidomos e gjuhës angleze, dëshmoi se mësimdhënia/nxënia e dijeve bashkëkohore dhe zotërimi konkret i tyre janë të një rëndësi thelbësore. Mësimi i dijeve në fushën profesionale do të paraprihej me zotërimin e gjuhës së huaj, e cila do t'i ndihmonte studentët që të arrinin të studionin dhe të merrnin informacionin e duhur gjatë cikleve të arsimimit të tyre. Ata do të mundeshin madje edhe të punonin e komunikonin në këtë gjuhë në fushën e tyre profesionale, si brenda dhe jashtë vendit.

Një rol i rëndësishëm, në këtë rast, i takonte mësuesit të gjuhës së huaj,

i cili duhet të realizonte këtë ndryshim madhor, i planifikuar si pjesë e zbatimit të kurrikulave të reja, përkatësisht përshtatjen e mësimdhënies/nxënies me nevojat aktuale dhe të mëtejshme të shoqërisë.

Për ta realizuar këtë qëllim, mësuesve u duhej që, në të njëjtën kohë, të trajnoheshin, të vinin në zbatim metoda të reja mësimore në auditore, por mbi të gjitha, t'i përshtasnin ato ndaj një publiku gjithnjë e më heterogjen. Sfidë e misionit që kishin përpara i detyroi ata të përditësonin vazhdimisht njohuritë e tyre, të punonin për pasurimin dhe përdorimin e mjeteve që zotëronin në fushën pedagogjike, duke ia përshtatur ato specifikave që paraqiste grupklasa së cilës u duhej t'i jepnin mësim. Të gjitha këto ndryshime të menjëhershme nënvizonin rolin qendror që mësuesve u duhej të kryenin në realizimin me sukses të kësaj reforme.

Duke qenë se realitetet me të cilat ata përballeshin nuk ishin të njëjta, kontekstualizimi i mësimdhënies duket se ishte dhe synimi rreth të cilit u ndërtuan e vazhdojnë të ndërtohen edhe sot praktikatat e mësimdhënies/nxënies në klasë. Kështu, në praktikën e përditshme, mësuesit i duhet vazhdimisht të zgjedhë, t'i përshtasë dhe t'i krijojë e zhvillojë mjetet që i lejojnë të rrisë efektivitetin e nxënies së njohurive nga ana e studentëve. Kjo është arsyeja se përse analiza e këtij artikulli në kontekstin shqiptar përqendrohet veçanërisht në zgjidhjen e problematikave të krijuara gjatë këtyre ndryshimeve të kryera si dhe realizimin e kësaj përshtatjeje në mësimin e gjuhës së huaj me drejtim profesional.

Kontekstualizimi, si dukuri, nuk është një risi vetëm e ditëve të sotme, përkundrazi, ai përbën një qëndrueshmëri në tërë historinë e mësimdhënies/nxënies së gjuhëve të huaja në Shqipëri. Por, zbatimi i tij përballet me një valë reformash dhe i përket fushave të ndryshme të zbatimit, të cilat herë çojnë në krijimin dhe përdorimin e teksteve gjuhësore të hartuara nga mësuesit shqiptarë, e herë në marrjen e metodave gjuhësore të botuara jashtë vendit për një publik të huaj.

Për më tepër, edhe për sa i përket hartimit të teksteve mësimore, duhet theksuar se janë të paktë mësuesit që i përkushtohen një pune të tillë hulumtuese e krijuese, e cila i mobilizon njohuritë dhe aftësitë e tyre për të krijuar materiale konkrete për mësimin e gjuhës së huaj për cikle e nivele të ndryshme gjuhësore. Në fakt, duke mos pasur asnjë formim për të hartuar dokumente të tilla për klasën e tyre, shumica e mësuesve e gjejnë veten të pafuqishëm përballë një situatë të tillë. Për pasojë, ata

nuk arrijnë t'u përgjigjen në mënyrë konkrete këtyre sfidave, për sa i takon përmbajtjes së lëndës, problemeve të të nxëniet dhe pritshmërive që paraqesin studentët e tyre.

Hipoteza e sjellë në këtë artikull thekson se aftësia për të hartuar materiale mësimore për studentët është gjithmonë dobiprurëse dhe se duhet të konsiderohet si pjesë përbërëse e aftësisë mësimdhënëse të të gjithë mësuesve. Ajo duhet të jetë pjesë e kurrikulës së trajnimit të mësuesve të ardhshëm të gjuhës së huaj. Duke kaluar përmes një përvojë të tillë, mësuesi do të jetë në gjendje jo vetëm të hartojë mësimdhënien e tij sipas publikut të cilit i jep mësim, por edhe t'i kuptojë, përzgjedhë e zhvillojë më mirë aktivitetet e konceptuara nga ai vetë, duke u bazuar në materialet gjuhësore me të cilat ai punon në klasë. Si shembull ne kemi marrë përvojat e mësimdhënies/nxënies së gjuhës angleze e franceze të cilat, në një shkallë më të gjerë kanë një karakter referues dhe vlejnë si model për të gjitha gjuhët e huaja në përgjithësi dhe për ato me drejtim profesional në veçanti.

Pasi të japim një këndvështrim mbi historinë e mësimdhënies së gjuhës së huaj për qëllime profesionale në Shqipëri, do të paraqesim sfidat që janë hasur në hartimin e një cikli materialesh për studentë që ndjekin formimin e tyre në degët profesionale. Rezultatet e vjela nxjerrin në pah mangësitë që ekzistojnë në fushën e trajnimit të mësuesve të gjuhëve të huaja për sa i përket hartimit të dokumenteve të mirëfillta autentike si dhe përshtatjes së tyre të vazhdueshme në lidhje me klasat ku japim mësim.

Përvoja e punës në zhvillimin e një kursi gjuhe në fushën profesionale nxjerr në pah domosdoshmërinë për t'u formuar për të konceptuar materiale të tilla mësimore si dhe për të punuar në ekip për të sjellë produkte sa cilësore aq edhe të përditësuara në këtë fushë.

Konteksti i kërkimit

Mësimi i gjuhës së huaj në nivel universitar, që nga krijimi i katedrës së gjuhës angleze (1960) deri në hapjen e vendit ndaj botës (1990), i është nënshtruar një filtri ideologjik.¹ Të gjitha vendimet për programet

¹ Kromidha, E., Varfi, N., (2011), *L'enseignement des langues étrangères dans les*

e studimit dhe tekstet mësimore merreshin dhe ishin në përgjegjësinë e Ministrisë së Arsimit, ndërsa mësuesit ishin thjesht zbatues të këtyre vendimeve. Në të gjitha tekstet mësimore të kësaj epoke ndjehej fryma ideologjike e kohës, por sidomos në metodën “English for Law and Philosophy” (1983)² ky ndikim ishte edhe më i ndjeshëm.

Pavarësisht këtyre kushteve, edhe pse i njëjti tekst shkollor duhej të përdorej brenda të njëjtit institucion në të njëjtën mënyrë, mësuesit novatorë u përpoqën të përfshinin në mësimdhënie metoda të reja didaktike dhe mjete interesante që u ngjallnin dashurinë për gjuhën studentëve. Fakti i përpilimit të këtyre materialeve për studentët që i përkasin arsimit profesional përbën një hap të rëndësishëm drejt zgjerimit të përdorimit të gjuhës së huaj dhe përshtatjes së mësimdhënies së saj për një publik të caktuar, me nevoja e interesa krejt të ndryshme nga ai i gjuhës së përgjithshme. Mësuesit shqiptarë, të përfshirë në këtë punë kërkimore, dhanë kontributin e tyre mbi një sërë dokumentesh thellësisht profesionale për të përmbushur nevojat specifike të një auditori studentësh të fushave shkencore. Fjala ishte për një fushë aspak të lëvruar më parë dhe përpjekjet e tyre në këtë drejtim kanë qenë novatore.

Në ditët e sotme, puna për hartimin e teksteve për qëllime specifike, në dallim nga materialet mësimore të periudhës së para viteve 1990, është përqendruar në hartimin e metodave profesionale të një natyre shumëdimensionale, të cilat synojnë jo vetëm përvetësimin aktiv të gjuhës, por edhe aftësi pragmatike të tilla si shkrimi i një letre motivuese, shkrimi dhe prezantimi i një projekti kërkimor, hartimi i raportit teknik, etj. Të gjitha këto elemente krijojnë një tablo më të përgjithshme e të plotë të komunikimit në fushën profesionale.

Hartimi i një kurrikule të tillë që u përgjigjet nevojave të studentëve dhe fitimit të aftësive gjuhësore e komunikuese në fushën profesionale bëri të mundur që edhe përmbajtja e kësaj lënde të shihej në zhvillim të vazhdueshëm. Por, si paraqitet ajo në ditët e sotme, cilat janë sfidat me të cilat ajo duhet të përballet?

facultés de l'Université de Tirana: Un défi pour une meilleure formation professionnelle et culturelle des étudiants, in: Synergies Monde, Actes du IIème Forum Mondial HERACLES. Referred: <http://gerflint.fr/Base/Monde9/kromidha.pdf>

² Drenova, K., dhe Blushi, M., (1983), *English for Law and Philosophy students*.

Kuadri teorik i studimit

Qasja e përzgjedhur është ajo e një analize krahasuese në rrafshin diakronik me qëllim që të shohim se si mund të kombinohen tradita me teoritë e reja të mësimdhënies/nxënies në fushën e gjuhës së huaj për qëllime profesionale. Aftësia për ta kontekstualizuar mësimdhënien nëpërmjet botimit të një materiali didaktik për klasën nga ana e mësuesit është shndërruar në një domosdoshmëri në ditët e sotme. Kjo edhe për faktin se metodat e përgjithshme apo dhe ato profesionale të sjella nga jashtë, nuk mund të jenë plotësisht të përshtatshme për një auditor vendas që shfaq synime e objektiva të tjera. Për më tepër, nevojat e studentëve, objektivat dhe mënyrat e mësimit të gjuhëve të huaja janë në zhvillim të vazhdueshëm.

Përballë këtyre ndryshimeve, mësuesi duhet të ketë një qëndrim “krijues” dhe jo atë të nënshtruar ndaj metodave, nënvizon J. Montredon.³ Është shumë më e vështirë t’ia përshtatësh përmbajtjen orës së mësimit sesa ta transmetosh atë gjatë saj. Reflektimi mbi praktikën e përditshme sipas Ph. Blanchet⁴ do t’i ndihmojë mësuesit të gjejnë mënyra për të ndërhyrë konkretisht si dhe për të matur efikasitetin e ndryshimit që ata do të kryejnë. Këtë mënyrë konceptimi Ch. Puren⁵ e konsideron si “kalimin nga didaktika e gatshme në atë të gatshme për montim”.

Kufizimet e studimit

Në pamundësi për të arritur që të analizojmë të gjitha botimet e kryera në nivel kombëtar apo rajonal që kanë të bëjnë me sektorë të specializuar, ne zgjodhëm ta përqendronim studimin tonë në përshkrimin e përgjithshëm të botimeve të kryera në gjuhën angleze e frënge të përgatitur përkatësisht për studentët shqiptarë dhe bullgarë të inxhinierisë dhe degëve profesionale.

³ Montredon, J. (1995), *"Principes et exemples d'une pédagogie en contexte"*. In Coste, D. (dir.). *La didactique au quotidien. Collection "Le Français dans le monde - Recherches et applications"*. f. 94-99

⁴ Blanchet. Ph. (2000), *Linguistique de terrain, méthode et théorie (une approche ethno- sociolinguistique)*, Rennes, Presses universitaires de Rennes

⁵ Puren, CH. 1998a. *«Perspective sujet et perspective objet en didactique des langues»* në *ÉLA, revue de didactologie des langues-cultures* n° 109, janar - mars, f. 9-37. Botimet: Didier-Érudition

Kjo është arsyeja pse analiza e shkallës së kontekstualizimit të materialeve mësimore të studiuara në vend si dhe përgjithësimi i këtij studimi në rrafshin rajonal është i kufizuar për shkak të një qasjeje të kufizuar e të përgjithshme të materialeve të studiuara. Nga ana tjetër, këto botime paraqesin interes pasi hedhin dritë në ngjashmërinë e hartimit të teksteve të tilla në Evropën Qendrore e Lindore si dhe nxjerrin në pah veçoritë që shfaqin terrenet e ndryshme të studimit.

Metodologjia dhe struktura e punimit

Objekt i këtij studimi janë tekstet shkollore të gjuhës profesionale të nivelit universitar të hartuara para viteve '90. Për ta realizuar këtë studim ne kemi marrë si shembull kryesisht botime të teksteve të gjuhës angleze dhe frënge të konceptuara për një publik profesional. Duke bërë një krahasim midis këtyre teksteve në gjuhën angleze e frënge për studentët e inxhinierisë të botuara jo shumë larg prej njëri-tjetrit (1980 - 1986), del në pah fryma dhe metodologjia e kohës si dhe të përbashkëtat dhe dallimet që vihen re mes tyre.

Krahasimi në nivel rajonal, përqendrohet kryesisht në ndërtimin e teksteve që i drejtohen një publiku të specializuar të shkencave inxhinierike në gjuhën frënge. Ato shërbejnë si modele të metodave që u drejtohen studentëve që ndjekin kurset e gjuhës angleze e frënge sipas objektivave specifike dhe që, në përgjithësi, i kanë marrë bazat e kësaj gjuhe në nivelin parauniversitar. Në hyrje të njërit prej këtyre punimeve, autorët shqiptarë theksojnë se, për studentët, “qëllimi i këtij manuali është të mësojnë frëngjishten nga leximet teknike dhe një studim i aplikuar i gramatikës frënge”.⁶ Ky libër synon që t’i ndihmojë ata se si “të përmirësojnë njohuritë e tyre për gjuhën frënge në përgjithësi dhe gjuhën e specializuar në veçanti”. Nuk ka të dhëna për natyrën e dokumenteve, emrat e autorëve, titujt, datat e botimit, me përjashtim të dy teksteve të para në manualin shqip, ndërkohë që autorët bullgarë kanë zgjedhur të citojnë përgjithësisht duke dhënë burimet bibliografike në fund të librit.

Autorët shqiptarë u qasen teksteve nëpërmjet një kuptimi global të përmbajtjes së tyre: pyetje rreth tekstit, gramatikës, ushtrime për dukuritë gjuhësore. Autorët bullgarë, nga ana tjetër, fillojnë me një leksik

⁶ Çaçi, I. dhe Sinani, P. (1985) *Gjuha frënge për studentët e inxhinierisë*, f. 1

të specializuar në lidhje me temën e studiuar, ushtrime përkthimi dhe përkufizime të dukurive të studiara, dhe më pas, kalojnë në ushtrime që kanë të bëjnë me dukuritë gramatikore dhe leksikore dhe përfundojnë me një temë që do të zhvillohet. Për sa i përket gjuhës së përdorur, autorët shqiptarë japin gjithçka në frëngjisht e anglisht, ndërsa autorët bullgarë përdorin gjuhën e tyre amtare (bullgarishten), si në ushtrimet e përkthimit ashtu edhe në kërkesat e ushtrimeve.

Në këto botime shohim se mësimi i gjuhës jepet nëpërmjet teksteve të specializuara në disa fusha shkencore (elektronike, elektroteknike, mekanike, ndërtim, matematike, juridike, etj.).

Tekstet që mbizotërojnë janë ato të tipit informues -shpjegues. Mësuesit i takon të zgjedhë tekstin që i përshtatet profilin e studentëve dhe fushës së tyre të studimit. Detyrat që do të kryejë studenti kanë të bëjnë me praktika të gjuhës në rrafshin strukturor dhe komunikues të cilat nuk shkojnë përtej nivelit të fjalisë.

Ushtrimet leksikore të përdorura kanë të bëjnë kryesisht me termin dhe jepen me veprimtari të tilla ligjërimore si: shpjegoni kuptimin e fjalës, prejardhjen, përktheni fjalët, gjeni shprehjet që jepen në formë togfjalëshi, ndërtoni fjalitë. Në këto tekste mbizotëron metoda e gramatikë – përkthimit. Ndërsa, për sa i përket veprimtarive krijuese dhe riformuluese apo edhe e folura, ato janë të kufizuara në numër dhe shfaqen më shpesh në përdorimin e udhëzimeve të tilla si: “Jepeni në gjuhën frënge sipas përkufizimit”, “Jepeni këtë thënie me terma të tjerë”, “Zhvilloni temën”, etj. Veprimtaritë që kanë të bëjnë me terminologjinë e fushës përditësohen nëpërmjet ushtrimeve që ndalen në përcaktimin e veprimtarive gjuhësore si monosemi/polisemi, sinonimi/antonimi si dhe studimi i para/prapashtesimit.

Për sa i përket aftësive, vërejmë se ato që mbizotërojnë janë ushtrimet që bazohen në zhvillimin e aftësive pasive, pra marrëse, ndërsa aftësitë shprehëse janë më pak të zhvilluara. Si të tilla mund të përmendim dialogjet në metodën “English for geology and Mining”⁷ apo ritregimin në metodën “English for beginners”.⁸ Po kështu, duke qenë se objektivi

⁷ Kaba, S., (1985), *English for geology and mining students*

⁸ Çela, L., Osmani, Sh., Prodani, A., (1987), *English for beginners: for the students of the Higher Institute of Agriculture*

thelbësor është puna me dokumente të shkruara, veprimtaritë që lidhen më të shkruarin e teksteve profesionale dhe të shprehurin me gojë mbeten të kufizuara dhe nuk gjejnë pasqyrim të plotë në to.

Nga sa shihet, kjo epokë karakterizohet nga përpjekjet e pedagogëve shqiptarë për t'ia përshtatur mësimin e gjuhës së huaj fushës së formimit dhe auditorit të cilit i drejtoheshin. Ato mbajnë vulën e kohës kur janë krijuar dhe të rrymave teorike që mbizotëronin në atë kohë në fushën e mësimdhënies së gjuhës së huaj.

Gjuhët e huaja përmes optikës së një projekti ndërrajonal

Në ditët e sotme, metodat e gjuhëve të huaja të ndërtuara për një publik ndërkombëtar edhe në fushën profesionale, u lejojnë mësuesve të kenë materiale mbështetëse bazë mjaft të mira ku fjalori dhe gramatika jepen në kontekste në të cilat përfshihen e mbi të cilat ndërtohen edhe veprimtaritë përforcuese, zbatuese e krijuese. Por, në të gjitha këndvështrimet, këto tekste kanë nevojë për plotësime e përditësime, të cilat mund të kryhen vetëm nga mësuesit që japin gjuhën e huaj në degët përkatëse. Kjo pasi ato u drejtohen një publiku ndërkombëtar dhe njohuritë në këto fusha zhvillohen aq shpejt saqë dhe përditësimi i materialeve mësimore duhet të jetë i vazhdueshëm e i përhershëm.

Analiza e problemit që lind sot para mësuesve të gjuhëve të huaja të degëve profesionale lidhet me metodologjinë që ata duhet të kenë parasysh në hartimin e këtyre dokumenteve të reja në këtë fushë. Pa harruar faktin që publiku dhe shqetësimet mbeten të njëjta, duhet theksuar se shumë elemente kanë pësuar ndryshime të rëndësishme. Kështu, nga përparësia që i jepej shkrimit dhe teksteve të specializuara, është kaluar në zotërimin e një gjuhe duke e përdorur atësi mjet komunikimi në situata konkrete të jetës së përditshme dhe asaj profesionale, me gojë apo me shkrim.

Natyra e dokumenteve (të shkruara, dëgjimore, audiovizive), llojet e mediave (në formatin letër apo elektronike) si dhe tekstet e përdorura (të specializuara ose për një publik të gjerë) i referohen përdorimit të një gjuhe që është sa më afër situatave konkrete në të cilat studenti do të ndërveprojë në jetën personale dhe profesionale. Përfshirja e dy universiteteve shqiptare (Universitetit të Tiranës dhe atij Politeknik të Tiranës) në një projekt ndërrajonal të drejtuar nga Universiteti Shtetëror

i Moldavisë në kuadër të një projekti në fushën e gjuhës frënge për qëllime profesionale⁹ tregoi se përzgjedhja e dokumenteve autentike dhe didaktizimi i tyre kërkonin një përgatitje paraprake teorike sa më të lartë të mësuesve në këtë drejtim.

Së pari, hartimi i teksteve shkollore duhet t'u referohet kulturave gjuhësore që ekzistojnë në nivel vendor dhe ndërkombëtar. Përveç kësaj, ndërveprimi me gjuhën kombëtare i jep një ngjyrë lokale këtij komunikimi në gjuhë të huaj dhe mund të konsiderohet si një burim pasurie dhe dialogu mes kulturave. Përkthimi mbetet si një element mjaft i rëndësishëm për aq kohë sa nuk abuzohet me të.

Së dyti, është e rëndësishme të theksohet se kjo përshtatje në kontekstin e mësimdhënies/mësimnxënies së gjuhës së huaj është shprehëse e pikëpamjeve dhe e ideologjive mbizotëruese të asaj kohe. Kështu që, nëse studimi i gjuhës në vitet 1980 u përqendrua në anën gjuhësore, sot ai është i lidhur ngushtë me situatat e komunikimit, mjedisin dhe rrethanat në të cilat përdoret gjuha. Nëse metodat dalloheshin nga pikëpamja e origjinës dhe ndaheshin në metoda vendase dhe/ose të huaja, aktualisht mund të flitet për metoda të kryera në bashkëpunim ndërmjet ekipeve të përbashkëta kombëtare e ndërkombëtare, të cilat konsiderohen si pjesë e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve universitare e ndëruniversitare.

Së fundi, hartimi i teksteve profesionale në gjuhën e huaj mbërritëse, i parë nga perspektiva vepruese¹⁰, trajtimi e diskutimi i elementeve kulturore që shfaqen në temat e trajtuara në auditorë ose në distancë si dhe reflektimi metodologjik mbi këto tema, synojnë që mësuesit të dalin më të pasuruar dhe më të përgatitur nga këto përvoja bashkëpunuese në nivel ndërrajonal.

Gjithashtu, rritja e rolit të teknologjisë dhe përpunimi automatik i gjuhëve ka ndikuar dukshëm në cilësinë e mësimdhënies/nxënies si dhe në një rinkonfigurim ndryshe të rolit të mësuesit dhe ndërtimit të orës

⁹ Projekti "Bashkërendimi i formimeve në Frengjishten sipas objektivave specifike (FOS) në rrjetet ndëruniversitare në fushën e drejtësisë dhe ekonomisë (2011-2014) u krye me mbështetjen financiare të Agjencisë Universitare të Frankofonisë (AUF) dhe u drejtua nga Universiteti Shtetëror i Moldavisë. Anëtarë të projektit: Universiteti i Tiranës, Universiteti Politeknik i Tiranës (Shqipëri) si dhe Universitetet Paul Valery, Montpellier III dhe Blaise Pascal, Clermont-Ferrand II (Francë).

¹⁰ Këshilli i Evropës (2001) Kuadri evropian i përbashkët i referimit për gjuhët: të nxësh, mësosh, të vlerësosh. Botimet DIDIÉ. Burimi: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_FR.pdf

së mësimit nga ana didaktike. Për të gjitha këto arsye, metodat apo dhe materialet mësimore që do të mund të hartohen në fushën e mësimdhënies së gjuhës sipas objektivave specifike do të jenë të dobishme e të mirëpritura nga studentët. Ato do të synojnë fitimin e aftësive komunikuese të tyre në fushën e gjuhës së huaj dhe do të shtojnë interesimin për të punuar e ndërvepruar me të dhe nëpërmjet saj në marrëdhëniet e tyre me partnerët që janë jashtë, kur ndodhen në Shqipëri apo dhe kur punojnë me ta jashtë saj.

Përfundime

Vlera e teksteve të mëparshme profesionale në gjuhët angleze e frënge shërbeu si një model se si të veprohej për harmonizimin e përmbajtjeve mësimore me mjedisin socio-kulturor dhe gjuhësor si dhe me nevojat e studentit. Në këtë mënyrë, këto metoda vlejnë për të parë se si, në ditët e sotme, tekstet duhet të jenë të kuptueshme dhe të shfaqin interes për studentin, me qëllim që ky i fundit të jetë më i motivuar për ta mësuar gjuhën e huaj, sidomos atë me drejtim profesional.

Zhvillimi i orës së mësimit në gjuhët e huaja me drejtim profesional në ditët e sotme, përdorimi i mediave të shkruara dhe i atyre elektronike mbartin detyrime të karakteristikave të kohës. Nga ana tjetër, hartimi i tyre në funksion të pritshmërive të studentëve nxit të mësuarin aktiv dhe i përgatit ata për tregun e punës. Kjo është edhe arsyeja se përse hartimi dhe didaktizimi i dokumenteve profesionale për degët shkencore e profesionale si dhe nivelet e ndryshme gjuhësore duhet të përfshihet si pjesë e rrugëtimit dhe e vlerësimit të arritjeve profesionale të të gjithë mësuesve të gjuhës së huaj.

Këta të fundit duhet të punojnë në mënyrë të pavarur dhe në ekip, në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, për të ndarë përvojat më të mira në fushën e mësimdhënies/nxënies së gjuhës për qëllime profesionale. Kjo do të çojë edhe në pasurimin e materialeve të lëndës si dhe në përditësimin e përhershëm të tyre në përputhje me zhvillimet e reja të shoqërive në të cilat jetojmë e punojmë.

BIBLIOGRAFIA

BLANCHET. Ph. (2000), *Linguistique de terrain, méthode et théorie (une approche ethno - sociolinguistique)*, Rennes, Presses universitaires de Rennes.

Conseil de l'Europe (2001) Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Editions Didier.

ÇAÇI, I. dhe SINANI, P. (1985) *Gjuha frënge për studentët e inxhinierisë*, f. 1

ÇELA, L., OSMANI, Sh., PRODANI, A., (1987), English for beginners: for the students of the Higher Institute of Agriculture.

DRENOVA, K., dhe BLUSHI, M., (1983), *English for Law and Philosophy students*.

DUDLEY-EVANS, T., & St JOHN, M. (1998). *Developments in ESP: A Multi-Disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, f. 4-5

Këshilli i Evropës (2001) Kuadri evropian i përbashkët i referimit për gjuhët: të nxësh, mësoh, të vlerësoh. Botimet DIDIER. Burimi:http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_FR.pdf

HUTCHINSON, T., & WATERS, A. (1987). *English for Specific Purposes: A learning-centred approach*. Cambridge: Cambridge University Press. f. 7

KABA, S., (1985), *English for geology and mining students*

KROMIDHA, E., VARFI, N., (2011), L'enseignement des langues étrangères dans les facultés de l'Université de Tirana: Un défi pour une meilleure formation professionnelle et culturelle des étudiants, in: Synergies Monde, Actes du IIème Forum Mondial HERACLES. Burimi: <http://gerflint.fr/Base/Monde9/kromidha.pdf>

MONTREDON, J. (1995). "Principes et exemples d'une pédagogie en contexte". In Coste, D. (dir.). La didactique au quotidien. Collection "Le Français dans le monde - Recherches et applications". f. 94-99.

PACI, M., (2016), Kurrikula dhe strategjitë e mësimdhënies/nxënies së gjuhës angleze në nivelin Bachelor në UPT, f. 9-15.

Burimi:<https://unitir.edu.al/kurrikula-dhe-strategjite-e-mesimdhënies-nxënies-se-gjuhes-angleze-ne-nivelin-bachelor-lmd-ne-universitetin-politeknik-te-tiranes/>

PUREN, CH. 1998a. «Perspective sujet et perspective objet en didactique des langues» në ÉLA, revue de didactologie des langues-cultures n° 109, janar - mars, f. 9-37. Botimet : Didier-Érudition

STREVEVS, P. (1977). Special-purpose language learning: A perspective. Language Teaching & Linguistics: Abstracts 10, (3), f. 145-163.

VISHKURTI, S., (2009) «Quelques réflexions sur la didactique des langues en Albanie», Synergies Roumanie, Sciences du langage et didactique des langues. Frontières et rencontres, f. 103-109